

ВСТУП

Одним із найпомітніших проявів кримінальної деформації української економіки нині є якісна та кількісна трансформація організованого шахрайства. Під впливом негативних економічних, соціальних і політичних змін воно набуває нових, не вивчених сучасною наукою рис та властивостей: кримінального професіоналізму, економічної спрямованості, тісних корупційних зв'язків тощо. Проникнення організованого шахрайства в економіку супроводжується збільшенням прибутковості кримінального бізнесу, розширенням чисельності та якісною зміною складу організованих груп, зокрема залученням до них висококваліфікованих фахівців.

Актуальність вивчення шахрайства, що вчиняється організованою групою, зумовлюється тим, що шахрайство визнано чи не найбільш високопрофесійним і рецидивним виявом корисливої злочинності. Заволодіння чужим майном шляхом обману або зловживання довірою, на відміну від інших форм розкрадання, завдає найвідчутніших матеріальних збитків, позаяк зумовлено тривалою та ретельною підготовкою. Внаслідок зазначеного, шахрайство складно розкривається і розслідується, його специфіка вимагає спеціальних знань у галузі не лише юриспруденції, а й психології, психіатрії, судової медицини, техніки та інших сфер людської діяльності.

З огляду на перелічене, вбачається нагальна потреба глибокого і всебічного дослідження організованого шахрайства, зокрема сучасного стану цього виду злочинності, його чинників, а також соціально-демографічних, кримінально-правових, морально-психологічних особливостей особистості шахраїв у складі організованих груп. Це надасть змогу виробити дієві заходи протидії шахрайствам, що вчиняються організованою групою.

Прогресивну динаміку сучасного організованого шахрайства визначають не так традиційні причини й умови, як

нездатність держави протистояти новому кримінальному явищу, спираючись на застарілі уявлення про кримінологічну природу цих злочинів та заходи боротьби з ними. Незважаючи на чимало докладених віднесодавня зусиль, спрямованих на запобігання шахрайству, в Україні не вироблено комплексної та адекватної сучасної засадничої політики, що протидіяла б організованому шахрайству. У свідомості науковців і практиків воно, як і колись, розглядається у вузьких рамках радянської доктрини, яка не дає можливості осмислити його нові форми і тенденції.

У ситуації, що склалася, постає потреба відмовитись від колишніх кримінологічних підходів, перейти від фрагментарних теоретичних і прикладних досліджень окремих видів організованого шахрайства до його комплексного вивчення. Зокрема, кримінологами має бути проаналізовано загальні тенденції організованого шахрайства, виявлено його системні зв'язки зі соціальними та кримінологічними явищами, визначено причини й умови вчинення злочинів, розкрито особливості особи, що вчиняє шахрайство у складі організованої групи, запропоновано теоретично та соціально обґрунтовані заходи запобігання шахрайству.

Невирішеність означених проблем у сучасній кримінології свідчить про те, що в ній існує суттєва прогалина, заповнення якої може бути трактовано як актуальне дослідницьке завдання, вирішення якого сприятиме розвитку теорії та практики кримінологічного запобігання шахрайству, що вчиняється організованою групою.